

ראש השנה יד

תנן התם: האורז והדוחן והפרגין והשומשמיין שהשרישו לפני ראש השנה - מתעשרים לשעבר, ומותרין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה.

קושי: אמר רבה, אמור רבנן:

אילן	חנטה
תבואה וזיתים	שליש
ירק	לקיטה

הני כמהן שוינהו רבנן?

תירוץ: הדר אמר רבה: מתוך שעשויוין פרכין פרכין - אזלי רבנן בתר השרשה.

קושי: אמר ליה אבוי: ויצבור גורנו לתוכו, ונמצא תורם מן החדש שבו על החדש שבו, מן הישן שבו על הישן שבו! מי לא תניא, רבי יוסי בן כיפר אמר משום רבי שמעון שזורי: פול המצרי שזרעו לזרע, מקצתו השריש לפני ראש השנה ומקצתו השריש לאחר ראש השנה - אין תורמין ומעשרין מזה על זה, לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש. כיצד הוא עושה? צובר גורנו לתוכו, ונמצא תורם ומעשר מן החדש שבו על החדש שבו, ומן הישן שבו על הישן שבו.

תירוץ: אמר ליה: רבי שמעון שזורי קאמרת?

רבי שמעון שזורי סבר: יש בילה, ורבנן סברי: אין בילה.

פסיקה: אמר רבי יצחק בר נחמני אמר שמואל: הלכה כרבי יוסי בן כיפר שאמר משום רבי שמעון שזורי.

קושי על הפסיקה: מתקיף לה רבי זירא: ומי אמר שמואל הכי? והאמר שמואל: לכל אין בילה חוץ מיין ושמן!

דחיית הקושי: אשתמיטתיה הא דאמר שמואל: הכל הולך אחר גמר פרי.

וצריכא שלושת מאמרים אלו של שמואל:

הלכה כרבי שמעון שזורי	לכל אין בילה חוץ מיין ושמן!	הכל הולך אחר גמר פרי
הוה אמינא משום דקסבר יש בילה, קא משמע לן: לכל אין בילה	הוה אמינא כרבנן סבירא ליה, קא משמע לן הלכה כרבי שמעון שזורי	הוה אמינא אפילו תבואה וזיתים נמי, קא משמע לן: הלכה כרבי שמעון שזורי במאי דפליג.
הוה אמינא קשיא דשמואל אדשמואל, קא משמע לן: הכל הולך אחר גמר פרי.		
ולשמעינן הני תרתי, לכל אין בילה למה לי? - הא קא משמע לן, דליין ושמן יש בילה.		ולשמעינן הני תרתי, לכל אין בילה למה לי? - הא קא משמע לן, דליין ושמן יש בילה.

תניא,

רבי יוסי הגלילי אומר	רבי עקיבא אומר
(דברים טז) כֹּסֶפֶךָ מִזֶּמְרֶיךָ וּמִקֶּכֶךָ , מה גורן ויקב מיוחדין - שגדילין על מי שנה שעברה, ומתעשרין לשנה שעברה, אף כל שגדילין על מי שנה שעברה - מתעשרין לשנה שעברה, יצאו ירקות שגדילין על מי שנה הבאה ומתעשרין לשנה הבאה.	כֹּסֶפֶךָ מִזֶּמְרֶיךָ וּמִקֶּכֶךָ . מה גורן ויקב מיוחדין - שגדילין על רוב מים, ומתעשרין לשנה שעברה, אף כל שגדילין על רוב מים - מתעשרין לשנה שעברה, יצאו ירקות שגדילין על כל מים ומתעשרין לשנה הבאה
מאי בינייהו? אמר רבי אבהו: בצלים הסריסין ופול המצרי איכא בינייהו. דתנן: בצלים הסריסין ופול המצרי שמנע מהן מים שלשים יום לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומותרין בשביעית, ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה.	
יש 2 דעות האם המשנה תואמת שיטת ר' יוסי הגלילי או ר' עקיבא?	

באחד בשבט ראש השנה לאילן.

הטעם: מאי טעמא? אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא: הואיל ויצאו רוב גשמי שנה, ועדיין רוב תקופה מבחוץ.

שאלת בירור: מאי קאמר?

תשובה: הכי קאמר: אף על פי שרוב תקופה מבחוץ, הואיל ויצאו רוב גשמי שנה.

תנו רבנן: מעשה ברבי עקיבא שליטת אתרוג באחד בשבט, ונהג בו שני עישורין.

תנא קמא	רבי יוסי בר יהודה
אחד כדברי בית שמאי, ואחד כדברי בית הלל	לא מנהג בית שמאי ובית הלל נהג בה, אלא מנהג רבן גמליאל ורבי אליעזר נהג בה

רקע לדעת ר' יוסי בר יהודה: דתנן:

רבן גמליאל	רבי אליעזר
אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים, ולירק בדרך אחד. שוה לאילן בשלשה דרכים: לערלה, ולרבעי, ולשביעית. ולירק בדרך אחד - שבשעת לקיטתו עישורו	אתרוג שוה לאילן לכל דבר

אילן	בתר חנטה
ירק	בתר לקיטה

קושי על המעשה לפי דעת תנא קמא: ומי עבדינן כתרי חומרי? והתניא: לעולם הלכה כדברי בית הלל. והרוצה לעשות כדברי בית שמאי - עושה, כדברי בית הלל - עושה. מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל - רשע, מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל - עליו הכתוב אומר (קהלת ב) **והכסף כחשק הוסיף**. אלא: אי כבית שמאי בקוליהון ובחומריהון, אי כבית הלל בקוליהון ובחומריהון!

תירוץ 1: רבי עקיבא גמריה אסתפק ליה, ולא ידע אי בית הלל באחד בשבט אמרו אי בחמשה עשר בשבט אמרו.

קושי על הבנת ר' יוסי בר יהודה: רבי יוסי בר יהודה אומר: לא מנהג בית שמאי ובית הלל נהג בה אלא מנהג רבן גמליאל ורבי אליעזר נהג בה. באחד בשבט - כבית שמאי נהג בה? תירוץ 1: אמר רבי חנינא ואיתימא רבי חנניא: הכא באתרוג שחנטו פירותיו קודם חמשה עשר דאידיך שבט עסקינן, ובדין הוא אפילו קודם לכן, ומעשה שהיה כך היה.

שנה ב - ט"ו בשבט	חנטו פירותיו	א' בשבט (עדיין שנה ב' לבית הלל) ליקט פירותיו - נהג בו גם כשנה ג'

שנה ב' - ט"ו בשבט	חנטו פירותיו	שנה ג - ט"ו בשבט	סוף שנה ג' (לבית הלל) - א' בשבט ליקט פירותיו - נהג בו גם כשנה ב' (בתר חניטה) וגם כשנה ג' (בתר לקיטה)

תירוץ 2: רבינא אמר: כרוך ותני; לא אחד בשבט היה, אלא חמשה עשר בשבט היה, ולא מנהג בית שמאי ובית הלל נהג בה אלא מנהג רבן גמליאל ורבי אליעזר נהג בה.

הלכה: אמר רבה בר רב הונא: השתא דאמר רבן גמליאל אתרוג אחר לקיטתו עישורו כירק - ראש השנה שלו תשרי.

קושי: מיתבי, רבי שמעון בן אלעזר אומר: ליקט אתרוג ערב חמשה עשר בשבט עד שלא תבוא השמש, וחזר וליקט משתבוא השמש - אין תורמין ומעשרין מזה על זה, לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן החדש על הישן ולא מן הישן על החדש. היתה שלישיית נכנסת לרביעית - שלישיית מעשר ראשון ומעשר עני, רביעית מעשר ראשון ומעשר שני. מאן שמעת ליה דאזיל בתר לקיטה - רבן גמליאל, וקתני - שבט!